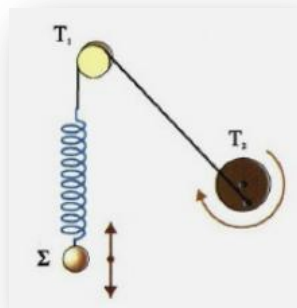
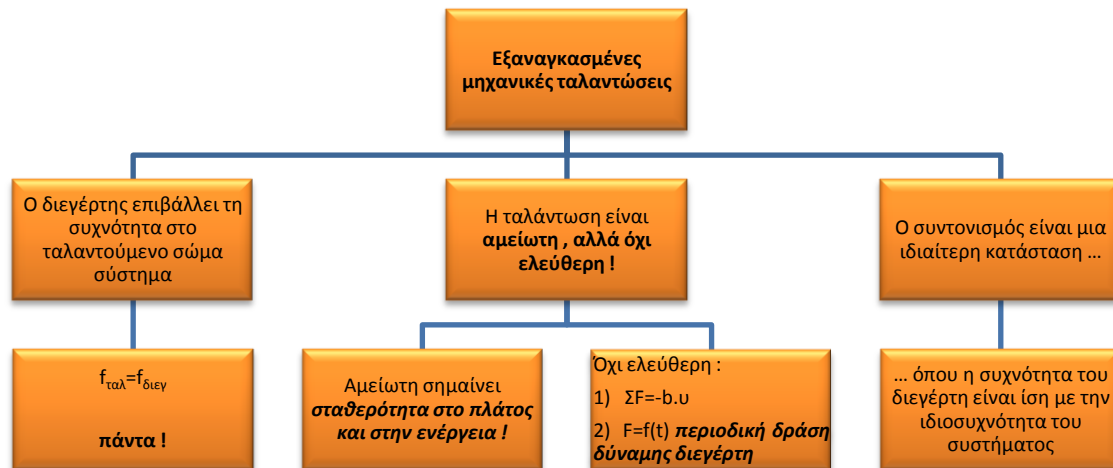

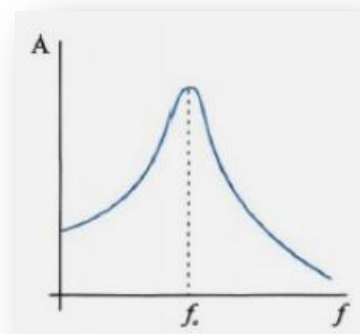
Εξαναγκασμένες μηχανικές ταλαντώσεις

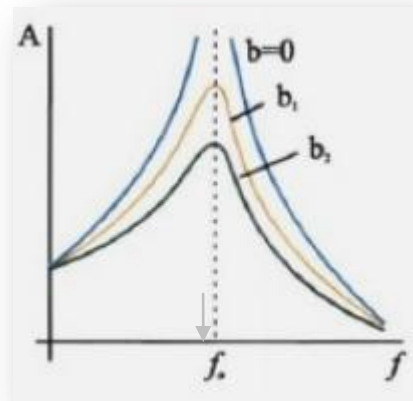
Ο διεγέρτης τροχός ασκεί περιοδική **διεγείρουσα** δύναμη στο σύστημα και υποχρεώνει τη μάζα να κάνει **εξαναγκασμένη** ταλάντωση.

Συχνότητα ταλάντωσης του σφαιριδίου είναι **ίση** με την συχνότητα στροφικής κίνησης του τροχού T_1 .

Το πλάτος της ταλάντωσης εξαρτάται από τη τιμή της σταθεράς απόσβεσης b και από την διαφορά συχνοτήτων $|f_{\text{διεγέρτη}} - f_{\text{ιδιοσυχνότητα}}|$

Στα διαγράμματα πλάτους A – συχνότητα f , ως συχνότητα f νοείται η συχνότητα του διεγέρτη που είναι ίση με αυτή της ταλάντωσης.

Η εξαναγκασμένη ταλάντωση είναι αμείωτη, διότι η ενέργεια που προσφέρεται στο σύστημα μέσω της διεγείρουσας δύναμης – ανά περίοδο- αντισταθμίζει τις απώλειες, που υπάρχουν λόγω της δύναμης που αντιτίθεται και έτσι το πλάτος της ταλάντωσης διατηρείται σταθερό.

Κατά το συντονισμό η ενέργεια μεταφέρεται στο σύστημα κατά το **βέλτιστο** τρόπο (οι απώλειες αντισταθμίζονται στιγμιαία...), γι αυτό και το πλάτος της ταλάντωσης γίνεται

μέγιστο.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ : Η συχνότητα συντονισμού είναι λίγο μικρότερη της f_0 , αλλά στα πλαίσια του σχολικού βιβλίου θα λαμβάνεται ίση με την ιδιοσυχνότητα f_0 .

ΣΧΟΛΙΟ : Σε μια σεισμική δόνηση όλες οι κατασκευές ταλαντώνονται με την ίδια συχνότητα, αυτή του διεγέρτη σεισμού. Εκείνη η κατασκευή που έχει ιδιοσυχνότητα κοντά στην συχνότητα του διεγέρτη σεισμού, θα κάνει ταλάντωση με μεγάλο πλάτος, επομένως θα «ταλαιπωρηθεί» και ίσως καταστραφεί.

Ερωτήσεις

1. Ένα σώμα εκτελεί εξαναγκασμένη ταλάντωση. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές ;

- I. Η συχνότητα της ταλάντωσης είναι ~~ίση~~ με την ιδιοσυχνότητα του συστήματος.
- II. Το πλάτος της ταλάντωσης εξαρτάται από τη συχνότητα του διεγέρτη. (Σ)
- III. Το πλάτος της ταλάντωσης μειώνεται με τον χρόνο.
- IV. Σε κάθε περίοδο η ενέργεια που δίνει ο διεγέρτης στο σύστημα είναι ίση με την ενέργεια που χάνεται λόγω των αποσβέσεων. (Σ)

2. Ένα ταλαντούμενο σύστημα ελατηρίου-μάζας έχει ιδιοπερίοδο T_0 και εκτελεί εξαναγκασμένη ταλάντωση με περίοδο T . Υποθέστε πως με κάποιο τρόπο η μάζα του συστήματος αυξάνεται. Αυτό θα προκαλέσει :

- I. Αύξηση στην ιδιοπερίοδο T_0 . (Σ) $T_0 = 2\pi \sqrt{\frac{m}{D}}$
- II. Ελάττωση στην ιδιοπερίοδο T_0 .
- III. Αύξηση στην περίοδο ταλάντωσης T .
- IV. Ελάττωση στη περίοδο ταλάντωσης T . Ποια απάντηση είναι σωστή ;

Ο διεγέρτης επιβάλλει ΠΑΝΤΑ την συχνότητα του στο ταλαντούμενο σύστημα. Επομένως αλλαγές στο ταλαντούμενο σύστημα δεν επηρεάζουν τη συχνότητα εξαναγκασμένης ταλάντωσης.

3. Όταν η συχνότητα της διεγείρουσας δύναμης είναι διαφορετική από την ιδιοσυχνότητα του ταλαντούμενου συστήματος, τότε :

- I. Δεν υπάρχει ταλάντωση.
- II. Το σύστημα ταλαντώνεται με την ιδιοσυχνότητα του.
- III. Το σύστημα ταλαντώνεται με την συχνότητα της διεγείρουσας δύναμης. (Σ)**
- IV. Το σύστημα ταλαντώνεται με συχνότητα ίση με τη διαφορά της ιδιοσυχνότητας του και της συχνότητας του διεγέρτη.

Ποια απάντηση είναι σωστή ;

4. Η συχνότητα μιας εξαναγκασμένης ταλάντωσης :

- I. Ονομάζεται ιδιοσυχνότητα της ταλάντωσης.
- II. Είναι μέγιστη όταν υπάρχει συντονισμός.
- III. Είναι ίση με τη συχνότητα της εξωτερικής δύναμης που προκαλεί την ταλάντωση. (Σ)
- IV. Εξαρτάται από το μέτρο της εξωτερικής δύναμης που προκαλεί την ταλάντωση.
- V. Εξαρτάται από τη μάζα του ταλαντωτή.

Ποια από τις παραπάνω προτάσεις είναι σωστή ;

5. Κατά τον συντονισμό :

- I. Το πλάτος της ταλάντωσης είναι μέγιστο. (Σ)
- II. Η ενέργεια του συστήματος είναι μέγιστη. (Σ)
- III. Οι απώλειες ενέργειας είναι μέγιστες. (Σ)
- IV. Η ιδιοσυχνότητα του συστήματος είναι μέγιστη.

Ποιες από τις παραπάνω σχέσεις είναι σωστές ;

6. Ποιες από τις παραπάνω προτάσεις είναι σωστές ; Συντονισμός είναι :

- I. Η περιοδική απώλεια ενέργειας ενός ταλαντούμενου συστήματος λόγω αντιστάσεων.
- II. Η περιοδική προσφορά ενέργειας σε ένα ταλαντούμενο σύστημα με την ιδιοσυχνότητα του συστήματος. (Σ)
- III. Η μεγιστοποίηση του πλάτους μιας εξαναγκασμένης ταλάντωσης. (Σ)
- IV. Η ελαχιστοποίηση απωλειών λόγω αντιστάσεων, τριβών,... σε ένα ταλαντούμενο σύστημα.

7. Σε σύστημα μάζας-ελατήριο, εκτός από την ελαστική δύναμη εναφοράς, ενεργούν δύναμη αντίστασης $F_1 = -b \cdot v$ και περιοδική δύναμη $F = F_o \cdot \eta \mu \omega t$, όπου το ω μπορεί να μεταβάλλεται. Ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή ;

- I. Το σύστημα ταλαντώνεται με την ~~ιδιο~~συχνότητα f_o .
- II. Το πλάτος της ταλάντωσης είναι ~~ανεξάρτητο~~ της γωνιακής συχνότητας ω .
- III. **Η συχνότητα ταλάντωσης είναι ίση με τη συχνότητα της περιοδικής δύναμης. (Σ)**
- IV. Όταν αυξάνεται η συχνότητα της περιοδικής δύναμης, το πλάτος της ταλάντωσης αυξάνεται πάντοτε.

8. Ένα ταλαντευόμενο σύστημα έχει ιδιοσυχνότητα $f_o = 10$ Hz και εκτελεί εξαναγκασμένη ταλάντωση με δύναμη διέγερσης $F = F_o \eta \mu 12\pi t$. Τι θα πάθει το πλάτος της εξαναγκασμένης ταλάντωσης αν αυξήσουμε λίγο τη συχνότητα διέγερσης ; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

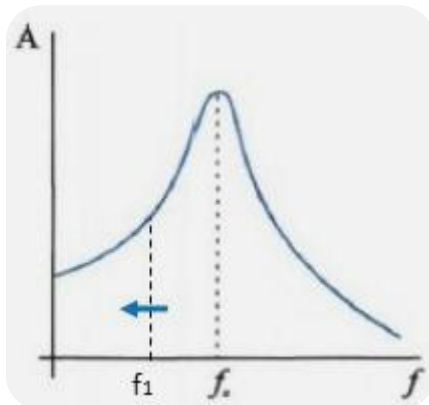
Η συχνότητα ταλάντωσης είναι ίση με την συχνότητα της διεγείρουσας δύναμης F.

$$2\pi \cdot f_{\text{ταλ}} = 12\pi \rightarrow f_{\text{ταλ}} = 6 \text{ Hz}$$

Το διάγραμμα πλάτος-συχνότητα διεγέρτη, λέει ότι θα έχουμε αύξηση του πλάτους μιας και η συχνότητα ταλάντωσης είναι μικρότερη από την συχνότητα συντονισμού...

9. Σύστημα εκτελεί εξαναγκασμένη ταλάντωση σταθερού πλάτους. Η ιδιοσυχνότητα του συστήματος είναι f_o και η περίοδος του διεγέρτη T_1 , όπου $T_1 > \frac{1}{f_o}$. Αν η περίοδος του διεγέρτη αυξηθεί, τότε το πλάτος της ταλάντωσης

- α. μικραίνει
- β. παραμένει ίδιο
- γ. μεγαλώνει

Ισχύει ...

$$T_1 > \frac{1}{f_o} \rightarrow \frac{1}{f_1} > \frac{1}{f_o} \rightarrow f_1 < f_o \quad (\text{σχήμα})$$

Αν η περίοδος του διεγέρτη αυξηθεί, τότε η συχνότητά του θα μειωθεί και όπως φαίνεται στο διάγραμμα, το πλάτος της εξαναγκασμένης ταλάντωσης μειώνεται.